

службу до Департаменту, у тому числі з використанням поліграфічного опитування; організація та проведення первинної професійної підготовки поліцейських, уперше прийнятих на службу до ПОТЗ, та проведення післядипломної освіти на базі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання; проведення короткострокового підвищення кваліфікації та стажування поліцейських за напрямками діяльності служби; проведення практичних занять у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, а також працівників прокуратури.

Таким чином, ДОТЗ виконує значну кількість завдань, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування інших органів та підрозділів поліції. Такі завдання виконуються як самостійно, так і в тісній взаємодії з іншими підрозділами поліції, а також іншими суб'єктами, уповноваженими здійснювати оперативно-розшукову діяльність. При цьому кожне з наведених вище завдань ДОТЗ здійснюється за відповідним напрямками, в більшості випадків взаємопов'язаних, оскільки успіх виконання кожного окремого з них безпосередньо впливає на досягнення кінцевого результату виконання завдання в цілому.

Одержано 05.04.2019

УДК 351.74

АНАТОЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ КРИВОРУЧКО,

заступник начальника Департаменту

«Корпус оперативно-раптової дії»

Національної поліції України

ПРАВОВИЙ СТАН І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Реформування сучасної правоохоронної системи держави, безумовно, має спиратися на побудову чіткої ієрархії державних органів, які повинні забезпечувати публічну безпеку і порядок, вести боротьбу зі злочинністю, захищати права і свободи громадян.

Важливим та визначальним кроком у зазначеному напрямку стало ухвалення Закону України «Про Національну поліцію», де Національна поліція набула статусу центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Зазначеним нормативно-правовим актом було врегульовано структуру цього органу, що складається, зокрема, із підрозділів кримінальної поліції, патрульної поліції, органів досудового розслідування, поліції охорони, спеціальної поліції, поліції особливого призначення [1].

У цій публікації ми ставимо за мету проаналізувати діяльність саме останнього виду Національної поліції – поліції особливого призначення, оскільки, по-перше, діяльність цих підрозділів часто залишається поза увагою науковців, а по-друге, в умовах активізації організованих злочинних та терористичних угруповань, масового неконтрольованого розповсюдження зброї роль і значення таких підрозділів у контексті забезпечення правопорядку в країні значно зростає.

12 березня 2015 р. міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков у своєму звіті «100 днів діяльності Уряду: шлях до стабілізації» повідомив, що на базі батальйонів особливого призначення та спецпідрозділів МВС буде створено єдиний підрозділ спеціального призначення під назвою «КОРД» («Корпус оперативно-раптової дії»). За словами міністра, «КОРД» мав прийти на зміну спеціальним підрозділам колишньої міліції («Сокіл», «Грифон», «Беркут», «Титан» і ін.) як єдина система: «КОРД не буде ні автоматичним приймачем колишніх підрозділів, ні продовжувачем ряду сумних традицій минулого. Повне перезавантаження! КОРД буде якісно новим поліцейським підрозділом, який увібрав у себе досвід кращих вітчизняних і світових спеціальних поліцейських підрозділів».

Протягом останніх 4-х років йшла копітка робота щодо відбору та формування особового складу цього підрозділу, і 22 червня 2018 р. відбувся 14-й випуск бійців підрозділів поліції особливого призначення «КОРД» у Черкаській і Тернопільській областях. Цей випуск повністю завершив формування підрозділів «КОРД» в Україні.

Відбір до підрозділів «КОРД» становив низку послідовних заходів, серед яких: заповнення і опрацювання анкетних даних кандидатів, перевірка стану фізичної підготовки, перевірка рівня вогневої підготовки, психологічне тестування, 5-добовий курс на витривалість, співбесіда, двомісячний курс навчання у тренінговому центрі підготовки підрозділів поліції особливого призначення «КОРД».

Разом із цим слід зазначити, що до недавнього часу спостерігалися прогалини у нормативному регулюванні діяльності цих підрозділів, зокрема в частині закріплення завдань, функцій і повноважень. Позитивним аспектом стало затвердження 26.11.2018 р. наказом МВС Положення про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативно-раптової дії», згідно з яким на підрозділи «КОРД» покладено такі завдання та функції:

1) здійснення заходів у сфері протидії злочинності, які пов'язані з підвищеною загрозою для життя і здоров'я поліцейських, високою ймовірністю збройного опору та передбачають, що поліцейські повинні мати високий рівень фізичної підготовленості, професійної майстерності та вміння впевнено діяти в екстремальних умовах;

2) планування, підготовка та проведення спеціальних поліцейських операцій, спрямованих на затримання осіб, які чинять збройний опір, озброєних осіб, які погрожують застосуванням зброї та/або інших предметів чи застосовують її (їх), та інших осіб, протиправні дії яких загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського; звільнення заручників;

3) затримання членів злочинних організацій та озброєних банд;

4) забезпечення в межах компетенції проведення уповноваженими органами (підрозділами) оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях, які здійснюються щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину, за наявності достатніх підстав уважати, що проведенню цих заходів (дій) буде чинитися збройний опір;

5) участь в антитерористичних операціях;

6) участь відповідно до законодавства та в межах компетенції у здійсненні завдань і заходів із підготовки та ведення територіальної оборони України та/або підтримання правового режиму воєнного стану в Україні чи в окремих її регіонах [2].

Зазначеним нормативно-правовим актом була встановлена внутрішня структура Департаменту «КОРД», яка складається з підрозділів двох типів:

1) тип «А» (штурмові підрозділи) – відділи (відділення, сектори), які призначені для безпосереднього проведення спеціальних поліцейських операцій та інших заходів у сфері протидії злочинності, пов'язаних із підвищеною загрозою для життя і здоров'я поліцейських, імовірністю збройного опору, та служба в яких передбачає, що поліцейські повинні мати високий рівень фізичної підготовленості, професійної майстерності, зокрема володіння спеціальними тактичними навичками, а також вміння впевнено діяти в екстремальних умовах;

2) тип «Б» (підрозділи забезпечення) – відділи (відділення, сектори), призначені для забезпечення діяльності структурних підрозділів типу «А» [2].

З метою забезпечення виконання завдань та функцій, покладених на підрозділи «КОРД», вони застосовують поліцейські превентивні заходи, заходи примусу в порядку та у випадках, визначених Законом України «Про Національну поліцію».

До проведення спеціальних поліцейських операцій підрозділи «КОРД» залучаються в порядку, визначеному Інструкцією про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.10.2017 № 841/ДСК, з подальшим негайним інформуванням Департаменту «КОРД». До інших заходів підрозділи «КОРД» залучаються відповідно до вимог наказу Національної поліції України від 20.01.2018 № 36 «Про деякі питання взаємодії органів та підрозділів Національної поліції в ході реалізації завдань щодо запобігання кримінальним правопорушенням на території держави, їх виявлення та розслідування».

Слід зазначити, що запроваджена методика відбору та організації діяльності підрозділів «КОРД» довела свою ефективність. Так, тільки протягом 2018 р. за участі особового складу було проведено 1798 заходів та спеціальних поліцейських операцій, звільнено 14 заручників, затримано 763 злочинці (з них 136 учасників організованих злочинних груп); було вилучено 429 одиниць вогнепальної зброї, 85 гранат, 8 гранатометів, 54 одиниці вогнепальної автоматичної зброї тощо. Поряд із цими показниками важливим є те, що ні один поліцейський «КОРД» та інших підрозділів Національної поліції або цивільні особи не постраждали під час таких операцій і заходів.

Разом із вищевикладеним констатуємо, що стан правового та методичного забезпечення діяльності підрозділів «КОРД» потребує певного удосконалення в частині унормування порядку відбору і переміщення поліцейських та затвердження його окремою інструкцією. Актуальним також є питання удосконалення науково-методичного забезпечення підготовки поліцейських «КОРД» шляхом розроблення відповідних методичних матеріалів та налагодження взаємодії із закладами вищої освіти МВС у частині проведення спільної роботи над їх змістом, апробацією та застосуванням, у т. ч. у процесі підготовки фахівців для інших підрозділів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 01.04.2019).

2. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативно-раптової дії» : наказ МВС України від 26.11.2018 № 958 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1436-18> (дата звернення: 01.04.2019).

Одержано 04.04.2019

УДК 343.98

РУСЛАН МИКОЛАЙОВИЧ ДУДАРЕЦЬ,

*заступник начальника Головного слідчого управління
Національної поліції України*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СЛІДЧОЇ І КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах розвитку України як незалежної, демократичної держави ефективна протидія злочинності набуває особливого значення, з огляду на що органи поліції, в тому числі слідчі підрозділи, відіграють велике значення у забезпеченні правопорядку в країні. Така діяльність правоохоронних органів має базуватися на неухильному дотриманні законності та дисципліни, викоріненні фактів корупції, впровадженні нових методів і способів виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень та ін. А бездоганне виконання слідчими органів Національної поліції своїх службових обов'язків, подальше підвищення ефективності та якості досудового розслідування мають стати нормою, що надасть змогу успішно виконувати покладені на них завдання.

Розвиток відомчої нормотворчості та активне реформування правоохоронної системи зумовлюють нагальність оптимізації структури та функціональної специфіки діяльності органів досудового розслідування Національної поліції щодо захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, протидії злочинності з урахуванням європейських правових стандартів, зарубіжного досвіду та практики Європейського суду з прав людини. Одним із пріоритетних напрямів досягнення вказаних цілей є запровадження європейського досвіду здійснення досудового розслідування детективами.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 38 КПК України підрозділ детективів є невід'ємною складовою органів досудового розслідування, а слідчий – основним учасником кримінального провадження з боку обвинувачення, який зобов'язаний застосовувати всі передбачені законодавством заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування. З цією метою слідчого наділено раніше не притаманними йому повноваженнями, зокрема проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі шляхом залучення осіб до конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України); розшуку обвинуваченого, який ухилився від суду (ст. 335 КПК України) тощо. Тобто на слідчих покладено організацію процесу виявлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, визначення видів негласних слідчих (розшукових) дій, які необхідно виконати, та прийняття рішення про їх проведення особисто або за допомогою працівників оперативних підрозділів. При цьому працівники оперативних підрозділів (крім